

«Сейфуллин оқулары–12: Ғылым жолындағы жастар - болашақтың инновациялық әлеуеті" атты Республикалық ғылыми-теориялық конференциясының материалдары = Материалы Республиканской научно-теоретической конференции «Сейфуллинские чтения–12: Молодежь в науке-инновационный потенциал будущего». – 2016. – Т.І, ч.1. – Б. 364-365

ТӨЛДЕРДІ ТҰЫЛҒАНЫНАН 20-КҮНДІГІНЕН БАСТАП ЕНЕСІНЕН БӨЛГЕНГЕ ДЕЙІН, ЕНЕСІНЕН БӨЛІП-ЕМІЗУ ТӘСІЛІНІҢ ТІЙІМДІЛІГІ

Әбдіқарова А.

Жұмыстың мақсаты. Қазақстан өңірлерінде өсірілетін қылшық жүнді құйрықты қойларының бәсекеге қабілеттілігін асылдандыру жұмыстары мен қатар үдемелі индустриялық-инновациялық даму бағдарламасы бойынша жайылымда-қорада күтіп-бағу өндірістік технологиясымен үйлесімді-ұштастыру әдіс-тәсілдерін (төлдерді тұылғанынан 20-күндігінен бастап енесінен бөлгенге дейін, енесінен бөліп-емізу) қолдану арқылы төл-тоқтылардың өсіп-жетілу қарқыны жеделдетіліп ет-май өнімділігін жоғарлатып қой шаруашылығының экономикалық тиімділігін арттыру әдістері мен тәсілдерін жасап, олардың өнімділік қасиеттерін жоғарлату жолдарын ғылыми тұрғыда негіздеу [1].

Жұмыстың міндеті. Алға қойылған мақсат төмендегі міндеттерді орындау жолымен іске асырылды:

- селекциялық жұмыстар мен қатар үдемелі индустриялық-инновациялық даму бағдарламасы бойынша жайылымда-қорада күтіп-бағу өндірістік технологиясымен үйлесімді-ұштастыру әдіс-тәсілдерін (төлдерді тұылғанынан 20-күндігінен бастап енесінен бөлгенге дейін, енесінен бөліп-емізу) қолдану арқылы қылшық жүнді құйрықты қойларының тұқымдық-генетикалық мүмкіндіктерін (жоғары тірілей салмағы, тез жетілгіштік, еттілік-майлылық қасиеттері, жақсы дамыған дене бітімі мен пішін формалары) мен ерекшеліктерін тиімді пайдалану[2];

Төлдерді тұылғанынан 20-күндігінен бастап енесінен бөлгенге дейін, енесінен бөліп-емізу тәсілінің тиімділігі:

- серіктестік жыл сайын 400-800 бас шамасында асыл тұқымды төл сатуға қол жеткізді [3]. Барлық зерттеу топтары бойынша жалпы алғанда, ең жоғары экономикалық тиімділіктің еркек қозыларды енесінен бөле сала 4 - 4,5 айлығында етке өткізгенде алынатындығы анықталды: таза пайда 6067,2 - 6490,1 теңге, рентабельділік деңгейі -247,6-269,3 % аралығында.

Отарларды толықтырудан және тұқымдық төл ретінде өзге шаруашылықтарға сатудан қалған еркек тоқтыларды 15-16 айлығында етке тапсырғанда олардың ұша салмақтары 4-4,5 және 6,5-7 айлық тоқтыларымен салыстырғанда зерттеу топтарына байланысты, тиісінше 81,2-83,7 және 67,0-69,8 %-ға артық болды, ал тиімділік деңгейінің 247,6-269,3 және 226,2-249,8 %-дан 77,2-85,6 %-ға дейін төмендейтіндігі аңғарылды [4].

Қорыта келгенде, Ақмола өңірлерінде туылғанынан 20-күндігінен бастап енесінен бөлгенге дейін, енесінен бөліп-емізу тәсілімен өсірілетін құйрықты қой төлдерін туылған жылы 4-4,5 және 6,5-7 айлығында етке тапсыру 15-16 айлығында етке тапсырылатын тоқтыларға карағанда тиімдірек екендігі дәлелденуде. Сонымен қатар шаруашылыққа экономикалық тұрғыдан тиімді шара, еліміздің халқын жас тоқты және қозы етімен қамтамасыз етудің ең басты көздерінің бірі болып табылады.

Қазиханов Р.а.и.ғ.докторы, профессор, ғылыми жетекші

Әдебиеттер тізімі

1. Лушников В.П. Производство и переработка баранины: справочник. – Саратов: ИЦ «Наука», 2008. - С. 12 - 15.
2. Плохинский Н.А. Биометрия. – М.:Изд-во МГУ, 1970. – 367с.
3. Канапин К., Ахатов А., Махатов Б. Скороспелость и мясная продуктивность молодняка овец нового сарысуского типа сарыаркинской курдючной грубошерстной породы //Вестник с.-х. науки Казахстана. - 2000. - № 4. - С. 25-32
4. Fogarty N.M., Hopkins D.L., Van de Ven R. Lamb production from divers genotypes 2. Carcass characteristics.- Anim. Sci., 2000.- V.70, p.147-156.